

Dawid Leszczak, tłumacz przysięgły języka słowackiego wpisany na listę prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości
pod numerem TP/113/14

[Wszystkie uwagi tłumacza sporządzono kursywą w nawiasach kwadratowych]

[Przekład oryginału]

[Dokument sporządzono na białym druku jako recenzję pracy doktorskiej, składa się z 4 stron, na ostatniej ze stron znajduje się podpis.]

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Autor: Paweł Brzegowy

Tytuł pracy: *Koncepcje geograficzne i działalność badawcza Antoniego Rehmana*

Promotorzy: dr hab. Witold Wilczyński, prof. UP w Krakowie, dr Sławomir Dorocki

Recenzent: prof. RNDr. René Matlovič, PhD., LL.M., Katedra Geografii i Geoinformatyki Stosowanej

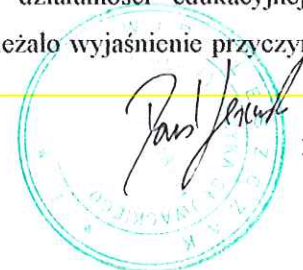
Wydziału Nauk Humanistycznych i Przyrodniczych Uniwersytetu Preszowskiego w Preszowie, Słowacja

Przedmiotem recenzji jest praca doktorska autorstwa Pawła Brzegowego, wykonana pod kierownictwem dra hab. Witolda Wilczyńskiego, prof. UP z Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz promotora pomocniczego dra Sławomira Dorockiego. Rozprawa powstała w Instytucie Geografii Wydziału Geograficzno-Biologicznego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Całkowita objętość pracy to 218 stron. Tekst jest uzupełniony załącznikami obejmującymi 10 ilustracji. Praca jest podzielona na 12 rozdziałów.

Doktorant zajął się zajmującym tematem z zakresu historii myśli geograficznej. Bardzo doceniam obranie niniejszego tematu badań, ciesząc się rosnącym zainteresowaniem światowej i polskiej literatury geograficznej. Wielu znanych geografów wskazuje na konieczność zbadania rozwoju idei geograficznych, co jest warunkiem wstępnym do zrozumienia współczesnej wieloparadygmatycznej formy geografii. Myślę, że wybór A. Rehmana jest odpowiedni, ponieważ był on założycielem drugiego najstarszego polskiego Instytutu Geografii we Lwowie. To w tamtym ośrodku studiowali ważni przedstawiciele kolejnej generacji polskich geografów: E. Romer i S. Pawłowski, do których później nawiązywali ich następcy. Genealogia wielu Instytutów geograficznych w Polsce ma swoje korzenie w szkole lwowskiej, stworzonej przez A. Rehmana. Dlatego bardzo doceniam wybór tematu i cieszę się również, że młode pokolenie uczonych, w osobie P. Brzegowego pragnie poznać okoliczności powstania polskiej szkoły geograficznej.

Struktura pracy jest zrównoważona i odpowiednia. W nazwach poszczególnych rozdziałów, autor miesza różne kryteria klasyfikacji na jednym poziomie (chronologiczne, przestrzenne i rzeczowe). Bardziej przejrzyste byłoby stosowanie jednego kryterium dla jednego hierarchicznego poziomu taksonomicznego tekstu (rozdziały, podrozdziały). W podrozdziale 6.3. uczniowie Rehmana mogliby zostać ułożeni chronologicznie, a nie alfabetycznie.

We wstępie autor wyjaśnił motywację badawczą, określił dotychczasowy stan badań, cele, pytania badawcze, metody oraz przedstawił konstrukcję pracy. Głównym celem dysertacji była analiza badań geograficznych A. Rehmana poszerzona o analizę jego działalności edukacyjnej, popularyzacyjnej i organizacyjnej. Do najważniejszych zadań badawczych należało wyjaśnienie przyczyn

reorientacji Rehmana z botaniki na geografję oraz wyjawienie źródeł jego idei geograficznych. Po przestudiowaniu pracy należy stwierdzić, że główny cel został osiągnięty, oraz że udzielono responsu na postawione pytania badawcze, zaś odpowiedzi te wystarczająco uzasadniono argumentami.

Autor wykorzystał dominujące, tradycyjne metody badań historycznych. Przeanalizował i zinterpretował ogromną ilość literatury, która była niezbędna do opracowania tematu. Ponadto przeprowadził szczegółowe badania w licznych archiwach w Polsce i Ukrainie. Z drugiej strony, brakuje w pracy nowych metod historiografii naukowej (np. analiza dyskursu, jakościowa analiza tekstu, MCA itp.). Uchybieniem pracy z metodologicznego punktu widzenia jest brak podejścia geograficznego. Nie zostały wykorzystane możliwości wizualizacji uzyskanej wiedzy empirycznej w formie schematów genealogicznych lub wyników kartograficznych charakteryzujących czasoprzestrzenne aspekty biografii A. Rehmana. Interesujące byłoby również ustalenie percepcji Rehmana i jego dzieł w środowisku współczesnej polskiej społeczności geograficznej, za pośrednictwem badań ankietowych. Całościowo pracę z metodologicznego punktu widzenia oceniam jako tradycyjną, z ograniczonym wykorzystaniem podejść innowacyjnych.

Pierwszy rozdział dotyczy rozwoju zainteresowań badawczych A. Rehmana w pierwszym okresie życia do roku 1874. Niniejsza część obejmuje również dzieciństwo oraz okres studiów A. Rehmana. W rozdziale drugim dysertant analizuje fizjograficzne i etnograficzne badania w regionie Kaukazu. Rozdział trzeci koncentruje się na zbadaniu wkładu Rehmana w geobotaniczne, fizjograficzne i etnograficzne poznanie Afryki Południowej. Czwarty rozdział szczegółowo dokumentuje badania Karpat. Piąty rozdział zajmuje się analizą dróg badawczych w latach 90., ze szczególnym uwzględnieniem badań jezior litewskich i tatrzańskich. Rozdział szósty koncentruje się na okresie, w którym Rehman pracował jako profesor geografii we Lwowie. W szczegółowy sposób ocenie poddano jego szkołę naukową i uczniów (W. Pokorny, W. Łoziński, L. Krzywicki, S. Rudnicki, G. Welyczka, S. Pawłowski, E. Romer). Siódmy rozdział odnosi się do działalności Rehmana w lwowskim ośrodku naukowym. Interesująca jest głównie wieloaspektowa analiza jego sporów naukowych z W. Nalkowskim. Za najważniejszą część pracy uważam rozdział ósmy, w którym autor dokonał charakterystyki koncepcji geograficznych A. Rehmana. Wartościowy jest również rozdział dziewiąty, w którym omówiono oceny działalności Rehmana wystawione przez innych geografów. W końcowej części pracy doktorant podsumował nabytą wiedzę. Uzupełnieniem studium jest bibliograficzna lista prac A. Rehmana.

Zgłaszam następujące uwagi i pytania odnośnie tekstu dysertacji:

1. Autor na str. 9 przytacza wypowiedź J. Locke'a o geografii jako "matce nauk", ale nie cytuje źródła, z którego ją wziął.
2. Autor powinien umieścić własne podejście do kontekstu podejść historiografii nauki (podejście anachroniczne versus podejście diachroniczne, podejście eksternalistyczne versus internalistyczne).
3. Interesujące jest zagadnienie utrakwizacji Uniwersytetu Lwowskiego. Rozumiem, że jej celem była promocja języka ukraińskiego jako języka nauczania obok języka polskiego. Czy miało to również związek z utrakwizmem wyznaniowym, czy jest to tylko metafora?
4. Autor używa terminu Kafrowie, który nie jest już obecnie stosowany.

5. Na s. 90 opisuje dzieło D. Štúra o wzniesieniach w Karpatach, które zostało opublikowane w trzech częściach w czasopiśmie Sokol. Praca ta powinna być dokładniej cytowana: Štúr, D., 1862: Geologicko-geografická osnova polohopisu Slovenska. Sokol, I., s. 95-98, 126-129, 161-165.
6. Na str. 100 w komentarzu 57 błędnie stwierdza, że pasmo górskie Branisko jest częścią Rudaw Słowackich. Zgodnie z obowiązującym podziałem geomorfologicznym Słowacji wg Mazúra i Lukniša (1978) należy do regionu Tatrzańsko-Fatrańskiego.
7. Podobnie na str. 108 w komentarzu nr 73 autor powinien odnieść się do oryginalnej pracy o podziale geomorfologicznym Słowacji wg Mazúra i Lukniša z 1978 r.
8. Na str. 109 powinno być Torysa zamiast niepoprawnego Toryska.
9. Na str. 141 w charakterystyce S. Rudnickiego wskazuje datę śmierci w r. 1942 z pytajnikiem. M. Mušinka w studium z r. 2010 – Mušinka M., 2010: Život a dílo Stepana Lvovyče Rudnyckého, *Dejiny – internetový časopis Inštitútu histórie FF PU v Prešove*, 2, 101-117) wskazuje i empirycznie udowadnia, że Rudnicki został rozstrzelany już w 1937 r.

Konkludując, wystawiam pozytywną ocenę zrecenzowanej rozprawie doktorskiej P. Brzegowego. Autor osiągnął wyznaczone cele. Opracował cenną monografię ilustrującą życie i dzieło A. Rehmana i jego odbicie w pracach uczniów i sympatyków. Dysertant przestudiował wiele istotnych pozycji literatury, przeprowadził rozległe badania archiwalne i był w stanie odpowiednio zinterpretować uzyskaną wiedzę empiryczną. Wykazał się umiejętnością rozwiązywania trudnych problemów historii myślenia geograficznego. Jego praca zawiera wiedzę ilustrującą ważny etap kształtowania się polskiej geografii i polskiej myśli geograficznej związanej z lwowską szkołą geograficzną i jej założycielem A. Rehmanem.

W związku z powyższym zalecam dopuszczenie rozprawy doktorskiej P. Brzegowego *Koncepcje geograficzne i działalność badawcza Antoniego Rehmana* do publicznej obrony, a w przypadku jej pomyślnego wyniku, wnioskuję o udzielenie Mu stopnia naukowego doktora nauk o Ziemi.

[podpis nieczytelny]

W Preszowie 17 sierpnia 2018 r.

Prof. Mgr. René Matlovič, PhD., LL.M

Ja, Dawid Leszczak, tłumacz przysięgły języka słowackiego, potwierdzam zgodność powyższego tłumaczenia z przedłożonym mi oryginałem dokumentu, który stanowi nierozłączną część niniejszego tłumaczenia.

Nr repertorium 972/2018

Ilość stron: 8

Dawid Leszczak, Kraków, 14.09.2018

